

Hovrätten för Västra Sverige

Avdelning 2

Göteborg den 29 maj 2020

HOVRÄTTEN FÖR
VÄSTRA SVERIGE
Rotel 21

INKOM: 2020-05-29
MÅL NR: B-1865-20
AKTBIL: 25

Mål B 1865-20

Maimunah Abdullahi m fl ./ Ann-Sofie Hermansson

Ann-Sofie Hermansson (Soffan) har förelagts att lämna svar på överklagandet.

Inledning

För Soffans del skulle det strängt taget ha varit tillfyllest att lämna ett kortfattat svar som i stort sett hade innefattat ett angivande av hennes inställning och vissa rättsliga positioner. Med tanke på överklagandets omfattning och karaktär och med beaktande av att inlagorna i detta mål har ett visst allmänt intresse har för Soffans del valts att lämna ett något mer utförligt bemötande.

Inställning

Soffan bestrider överklagandet och yrkar att detta lämnas utan bifall. Hon begär också ersättning för sina kostnader i hovrätten.

Grund för bestridandet av överklagandet

Soffans inställning till anklagelsen

Tingsrättens slutsats är riktig och dess dom är utförlig, pedagogisk och väl motiverad. Det saknas skäl för ändring.

En utgångspunkt för en förtalsbedömning består i skillnaden mellan uppgift och åsikt. Det är endast spridandet av uppgifter som i vissa fall kan vara straffbara. En uppgift kan vara sann eller falsk, till skillnad mot en åsikt som utgör en värdering. Även om gränsdragningen ibland kan vara svår att se, är det för ett öppet samhälle viktigt att den upprätthålls. Om åsikter skulle

kunna straffas kan ingen veta vad som är tillåtet eller otillåtet att säga. Det fria meningsutbytet förtvinar när det straffbara området tillåts innefatta åsikter och därmed inte låter sig avgränsas.

Soffan vidhåller att extremism-påståenden utgör värderande åsikter och inte några uppgifter i lagens mening. Däremot utgör påståendena om att målsägandena *avfärdat antiterrorlagstiftning mot bl.a. IS-krigare och försvarar terrorister* uppgifter, även om också dessa två påståenden innehåller bedömningar baserade på åsikter som målsägandena offentligt torgfört. Att lämna dessa uppgifter har varit försvarbart. De åsikter som målsägandena offentligt torgfört innebär också att Soffans påståenden är sanna eller att det har funnits skälig grund för dem.

Soffan har inte jämfört målsägandena med fascister och nazister eller pekat ut dem som icke-demokrater, men om hovrätten skulle anse att hon har gjort det utgör detta också -precis som tingsrätten säger-värderande åsikter.

För att förtal ska föreligga krävs att en målsägande utpekats som brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt. Soffan har inte utpekat målsägandena som brottsliga. Vad som närmare bestämt avses med uttrycket *"klandervärd i sitt levnadssätt"* framstår som i hög grad oklart och rekvisitet förefaller knappast alls ha utretts eller kommenterats. I ordböcker anges begreppet "levnadssätt" vara synonymt med "leverne" eller "vandel". Någon, om än begränsad, vägledning kan möjligen hittas i RH 1989:117, där de angripna uttalandena dock tveklöst rörde påståenden om målsägandens levnadssätt. Soffan har för sin del inte sagt att målsägandena i detta mål har betett sig illa mot någon eller att de i något annat avseende lever på ett klandervärd sätt.

Påståenden om någons åsikter säger knappast någonting alls om den personens leverne eller vandel. Uppgifter om att målsägandena "avfärdat" eller "motarbetat" skulle möjligen kunna inrymma utsagor om levnadssätt, beroende på hur det angripna agerandet har sett ut. Om exempelvis ett påstått motarbetande bestått av någon form av otillbörlig lobby-verksamhet, kan det kanske säga något om personens levnadssätt. När påståendena om "avfärdande" och "motarbetande" endast utgör en bedömning av åsikter som målsägandena offentligt har uttryckt, kan det däremot knappast handla om levnadssätt. Tanken att påståenden om någons åsikter skulle innefatta en utsaga om den personens levnadssätt kräver faktiskt en språkligt pressad tolkning.

Extremism-påståenden

Målsägandena argumenterar för att extremism-påståendena i de sammanhang som dessa förekommit utgör uppgifter.

De flesta begrepp i ett språk är mer eller mindre vaga och mångtydiga. Att den närmare innebörden av en uppgift måste letas fram genom granskning av sammanhang, precis som i praxis har skett exempelvis med uppgiften om medverkan i "erotisk film", är uppenbart. En värderande bedömning av en annan persons åsikter, utseende, beteende eller smak, kan däremot aldrig -oavsett sammanhang- bli något annat än en åsikt. Vad som kan variera är den värderande laddningen. Ett påstående om att någon i något avseende är "extrem" kan, beroende på sammanhang, vara negativt eller positivt laddat.

Målsägandena menar att extremism-uttalandena i nu aktuella fall pga sammanhanget innefattar en inlindad uppgift om dessa. Det blir därmed av intresse att klarlägga vilken uppgift som de

menar att uttalandena närmare bestämt innefattar. I detta avseende anför målsägandena nu att den uppgift som lämnas innebär att *"de har sympatier för och närhet till våldsbejakande islamistisk extremism"*. Ett sådant påstående skulle emellertid också ha utgjort en åsikt.

Något påstående om "sympatier" eller "närhet" -vad som nu kan menas med det- finns emellertid inte. Av rena legalitetsskäl måste därtill stor försiktighet iakttagas vid bedömningar av om det i angripna formuleringar finns andra uttalanden inbäddade än de som öppet uttrycks. Med den typen av inläsningar som målsägandena gör skulle inget uttalande om att någon är extremist eller har extrema idéer utgöra åsikter -alla sådana uttalanden skulle utgöra uppgifter.

Att målsägandena försöker upplösa gränsen mellan åsikter och uppgifter framgår av vad ett av dessa nu åberopat vittne anför. Han påstår att extremism-uttalandena mot målsägandena i samband med en diskussion om islamistisk terror innebär ett påstående om att målsägandena är "anhängare av våldsideologier". Uttalandet bygger på den felaktiga föreställningen att en person inte kan ha extrema åsikter utan att förespråka våld. Att vara extremist är emellertid inte alls nödvändigt förenat med förespråkande av våld, inte heller i det nu aktuella sammanhanget. Målsägandena har inte, efter vad som kunnat finnas, förespråkade våld eller öppet uppmanat till våld. Detta innebär inte att det skulle vara förbjudet att anse och uttrycka att de pga vad de offentligt sagt är extremister. Att avfärda antiterrorinsatser mot bl.a. IS-krigare och att försvara terrorister på det sätt som de har gjort innebär att den karaktäriseringen blir rimlig.

Innebörden i de aktuella uttalandena är att målsägandena bagatelliserar islamistisk extremism och motsätter sig repressiva åtgärder mot bl.a. denna. Den åsikten innefattas i de uppgifter som lämnats, nämligen att målsägandena avfärdat antiterrorlagstiftning mot bl.a. IS-krigare och att de försvarar terrorister. Det är dessa uppgifter som extremism-uttalandena bygger på och det är dessa uppgifter -inte värderingen av dessa som extremism- som ska bedömas.

Målsägandena har gjort gällande att bl.a. vittnesmålet från Eli Göndör innebär stöd för att extremism-påståendena i detta sammanhang utgör uppgifter. Vad Eli Göndör sagt innebär i korthet att målsägandena inte har stöd för sina åsikter hos det stora flertalet muslimer och att det är viktigt för den muslimska gruppen i stort att de åsikter som målsägandena står för pekade ut som extrema. Detta innebär inte att ett sådant utpekande blir något annat än en värderande åsikt.

Avfärdat antiterrorinsatser mot bl.a. IS-krigare

Soffan har sagt att målsägandena avfärdat antiterrorinsatser mot bl.a. IS-krigare. Hon har inte sagt att de motarbetat alla sådana insatser, men det är vad de faktiskt har gjort. Att alla förslag på antiterrorinsatser och all sådan lagstiftning har motarbetats av målsägandena, inte minst genom MMRK, framstår som ostridigt. Därmed är den uppgift som Soffan lämnat riktig.

Vad målsägandena nu anför är att deras motarbetande av antiterrorinsatser har varit berättigat och vilar på statsrättslig grund. För detta får de stöd av uttalanden från några av de nu av dem åberopade vittnena, som bl.a. framhåller att även andra har anfört likartad kritik mot vissa antiterrorinsatser. Det innebär, efter vad man kan förstå, att målsägandena inte anser att agerandet är eller ska tolkas som sympati eller förståelse för islamistisk extremism -och möjligen inte heller som ett bagatelliserande av sådan extremism. Detta är emellertid bedömningar av hur man ska se på målsägandenas åsikter. De sammanhang och det sätt på vilket målsägandena

uttryckt sina åsikter innebär att det är svårt att undvika slutsatsen att de har förståelse för islamistisk extremism och att de bagatelliserar denna. I vart fall innebär deras agerande att det finns skälig grund för den slutsatsen. Just detta vinner därtill stöd av vissa uttalanden som de vittnen som de nu själva åberopat anfört.

Försvarat terrorister

De framstår som ostridigt att målsägandena, genom MMRK, försvarat terrorister. Soffan har inte sagt att målsägandena försvarat alla islamistiska terrorister, men det finns faktiskt ingen som de tagit avstånd från. Därmed är den uppgift som Soffan lämnat riktig.

Vad målsägandena anför är att personer har dömts för terrorist-brott pga strafflagar som inte uppfyllt befogade statsrättsliga krav och som dessutom utgjort "raslagar", dvs varit riktade mot muslimer. För detta får de stöd av uttalanden från i alla fall ett av de nu åberopade vittnena. Det innebär, efter vad man kan förstå, att de inte anser att agerandet är eller ska tolkas som förståelse för islamistisk extremism -och möjligen inte heller som ett bagatelliserande av sådan extremism. Detta är emellertid bedömningar om hur man ska se på målsägandenas åsikter. De sammanhang och det sätt på vilket målsägandena uttryckt sina åsikter innebär att det är svårt att undvika slutsatsen att de har förståelse för islamistisk extremism och att de bagatelliserar denna. I vart fall innebär deras agerande att det finns skälig grund för den slutsatsen.

Försvarbarhet

Utgångspunkten för försvarbarhetsbedömningen är den allmänna betydelsen av att uppgifterna lämnas. I detta fall är allmänintresset av uppgifterna betydande. Terrorhandlingar från olika grupper, inte minst från islamistiska extremister, har blivit ett allt större problem i hela Europa. Även här i landet har vi tvingats uppleva sådana terrordåd. Detta innebär att en allmän diskussion om orsakerna till terrorn och möjligheterna att förebygga terrorn blir av stor betydelse.

Målsägandena är aktiva i den diskussionen och de utger sig för att företräda en stor grupp muslimer -närmast muslimer i allmänhet. Även om föregivandet om representativitet visat sig vara grundfalskt, har de uppgivna pretentionerna medfört att de fått stort utrymme i media och att många dörrar till samhällets beslutsfattare har öppnats för dem. Det är därför följdriktigt och naturligt att deras åsikter skärskådas öppet. Att de karaktäriseringar av dessa åsikter som Soffan gjort är riktiga och att det finns skälig grund för dessa har berörts ovan. Det förhållandet att målsägandena kan tycka att det är obehagligt att få sina åsikter offentligt bedömda innebär inte att de skulle vara immuna mot granskning eller att en sådan granskning skulle vara otillåten.

Bevisning

Soffans bevisning

Soffan åberopar samma skriftliga och muntliga bevisning som vid tingsrätten med där angivna bevisteman. Den muntliga bevisningen kan föreläggas genom uppspelning av tingsrättens upptagningar.

Målsägandenas bevisning

Soffan har inga synpunkter eller någon invändning mot den skriftliga bevisning som målsägandena åberopar.

Vad gäller den muntliga bevisningen ska däremot anföras några synpunkter.

1. Tilläggsförhör med Magnus Ranstorp.

Vad Magnus Ranstorp anser om det enskilda åtalet mot Soffan har aldrig varit någon hemlighet. Det förhållandet att Magnus Ranstorp på twitter både före och efter huvudförhandlingen uttryckt stöd för Soffan, ett stöd som går helt i linje med hans vittnesmål, säger ingenting om tillförlitligheten i de uppgifter som han lämnat och kan inte motivera något tilläggsförhör.

Målsägandena vill att Magnus Ranstorp nu också ska höras om vad en FN-rapportör ansett om Storbritanniens arbete mot våldsbejakande extremism, innehållet i en viss sk vitbok om Munir Awad samt om vad ett nytt vittne som de åberopar i hovrätten har sagt om "extremism". Allt detta är nya frågor som Magnus Ranstorp inte tidigare uttalat sig om och inte åberopats för att uttala sig om. Om målsägandena ändå vill höra Magnus Ranstorp i de avseenden som man nu angivit framstår det som tveksamt om det kan ske i form av tilläggsförhör.

Med detta sagt accepteras ändå att begärda tilläggsfrågor ställs till Magnus Ranstorp.

2. Förhör med Per-Erik Nilsson.

Med förhöret vill målsägandena styrka att extremism-påståendena i det nu aktuella sammanhanget utgör uppgifter.

Det finns ingen erinran mot åberopandet såvitt avser det angivna bevistemat.

Däremot finns det skäl att notera att Nilsson gör gällande att den i allmän debatt påstådda imperialistiska islamistiska ambitionen att bygga ett kalifat i Europa utgör en konspirationsteori utan grund. Något sådant har inte tidigare påståtts av målsägandena. Tvärtom tycks de ha godtagit att denna typ av krafter finns men värjt sig mot att blandas samman med dessa. Åberopandet av Nilsson tycks bekräfta just denna sammanblandning. Det finns etablerade forskare i Sverige, inte minst sådana som till skillnad från Nilsson, har egna rötter i den islamiska världen, som blottlagt, förklarat och varnat för just denna ambition. Detta tvingar Soffan att för sin egen del överväga behovet av att åberopa denna expertis, trots att just denna fråga knappast är central i målet.

3. Förhör med Mattias Gardell.

Med förhöret vill målsägandena styrka att uppgifterna om att målsägandena avfärdat antiterrorinsatser mot bl.a. IS-krigare och att de försvarat terrorister inte är sanna och

att det inte heller har funnits skälig grund för dessa. Dessa teman ska styrkas genom att Gardell ska höras om vad målsägandena anfört i två särskilt angivna artiklar.

Det finns ingen erinran mot åberopandet.

4. Förhör med Arun Kudnani.

Med förhöret vill målsägandena styrka både att extremism-påståendena i det nu aktuella sammanhanget utgör uppgifter, och att uppgifterna om att målsägandena avfärdat antiterrorinsatser mot bl.a. IS-krigare och försvarat terrorister inte är sanna och att det inte heller har funnits skälig grund för dessa.

Särskilt om "extremism"

Kudnani påstår att uttrycket extremism uteslutande syftar på människor som inte accepterar de grundsatser som vårt öppna samhälle bygger på. Att bedöma sådana personer som extremister förefaller adekvat, vilket emellertid inte utesluter att man kan tycka att också personer som visserligen accepterar rättsstaten men som har ytterlighetsåsikter av annat slag också är extremister. Det finns naturligtvis människor vars åsikter det är rimligt att bedöma som extrema trots att de accepterar rättsstaten och inte motarbetar det öppna samhället. Det kan i denna del noteras att Nilsson har åberopats som vittne med angivande av samma bevisstema och på i princip samma grund.

Särskilt om Cage UK

Kudnani uppehåller sig till stor del vid den brittiska organisationen Cage UK.

Soffan har framhållit att målsägandena och MMRK står nära Cage UK, vilket de nu också tycks tillstå, och att de bjudit in denna organisations ledare Yvonne Ridley som talare. Yvonne Ridley har uttryckt stöd för våldsbejakande islamistisk extremism, bl.a. genom att hylla rörelser som IS och Al Qaida. Målsägandena har uttryckt stolthet över att Yvonne Ridley uppträtt som talare på inbjudan av dem och, när detta ifrågasatts, sagt att de gärna bjuder in henne igen.

Yvonne Ridley har återkommande kritiserats för antisemitiska åsikter av bl.a. Expo och SKMA (Svenska Kommittén mot Antisemitism). SKMA beskriver Yvonne Ridley bl.a. på följande sätt: *"Yvonne Ridley har arbetat för den iranska Press TV, en tv-kanal som utgör en megafon för den öppet antisemitiska regimen i Teheran. Även Ridley har återkommande appellerat till idéer om judiska eller, som det numera ofta heter, "sionistiska", konspirationer, vilka gärna beskrivs med ett typiskt antisemitiskt bildspråk.*

Magnus Ranstorp har om den organisationen uttalat bl.a. följande.

"Cage UK har tagit som sin uppgift att relativisera och förringa islamistiska terrorbrott och terrorister. Cage UK kan beskrivas som en islamistisk gruppering som inte missar en möjlighet att rycka ut till terroristers försvar och elda på polarisering i sam-

hället. Att de, likt svenska kopior, försöker kamouflera detta som att arbeta för mänskliga rättigheter är en chimär som behöver genomskådas." I samma sammanhang säger Ranstorp: "En av Cage ledare, Asim Qureshi, har i ett tal uppmanat till jihad mot västerlänningar i bland annat Irak och Afghanistan. Han har även kritiserat termen "själv-mordsbombningar", han finner termen "martyroperationer" som mer adekvat."

Kudnani har inte förmått genomskåda Cage UK på det sätt som Magnus Ranstorp och andra har gjort. Han lämnar helt okritiskt en tillrättalagd bild av Cage UK med utgångspunkt i hur den organisationen självt beskriver sig. Det finns också i Storbritannien väsentligt mer kritiska bedömare än Kudnani. Den idylliserade bild som Kudnani framhåller är i hög grad kontroversiell.

Uppgifterna om Cage UK från bl.a. Expo, SKMA och Magnus Ranstorp, som funnits i den offentliga svenska debatten, liksom den nu erkända kopplingen mellan Cage UK och MMRK, måste innebära att Soffan under alla förhållanden har haft skälig grund för alla sina påståenden.

Avvisningsyrkande

Vad ovan utvecklats innebär att Kudnani dels ska styrka samma sak som ett annat vittne på samma grund som denne, dels ska uttala sig om Cage UK på ett sätt som står i motsats till hur organisationen beskrivits i svensk debatt -vilket är den offentliga diskussion som är avgörande för bedömningen i målet eftersom det är den som Soffan kunnat ta del av. Detta betyder att förhöret inte tillför något av värde för hovrättens bedömning.

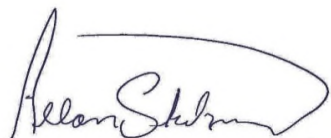
Mot denna bakgrund yrkas att det begärda förhöret med Kudnani avvisas.

Om åberopandet av Kudnani tillåts och vidhålles tvingas Soffan att för egen del överväga behovet av ytterligare sakkunnigbevisning från forskarvärlden i Storbritannien.

Handläggning

Som framkommit ovan måste Soffan överväga motbevisning mot vissa påståenden från vittnet Nilsson. Dessa påståenden är grundläggande för Nilssons tänkande, men inte av omedelbart intresse i målet. Ändå kan möjligen motbevisning behövas. Soffan har därtill framställt ett avvisningsyrkande. Om detta inte vinner bifall har anförts att Soffan tvingas överväga sitt behov av ytterligare bevisning. För detta ändamål, och för att nya eventuella sakkunnigutlåtanden ska kunna tillhandahållas, krävs rådrum med uppskattningsvis en månad efter beslut.

Som ovan

Allan Stutzinsky